

NOVEMBER

1931

1932

6

Vsebina šestega zvezka.

	Stran
1. Francè Podrekar: Smuk! Smuk! Risba	137
2. Ivan Albreht: Kamenjak	138
3. Darilce za mamico	140
4. Dr. Roman Savnik: Jugoslavija in njene sosede. 4. Romunija	141
5. Maksa Samsa: Štedilnik	143
6. Ivan Matelič: Žuža maža, biba, čič. (Basen)	144
7. Marija Grošljeva: Bobi Nespodobi, začarani pes. Ilustrira E. Justin	145
8. Vinko Bitenc: Pesem sankočev	147
9. Prof. Julij Nardin: Pogovor o molekularnih silah	148
10. Marjana Željeznova-Kokalj: Pet igračk. Reka in smreka. Putka in lutka. Mak in slak. Osljček in ptiček. Zajec in prvi krajec	150
11. Ferdinand Ossendowski: Življenje in prigode male opice. (Dnevnik šimpanzke „Kaške“) Iz poljščine prevaja dr. Rudolf Molè, ilustrira Mirko Šubic	151
12. A. Debeljak: Lipskulijanova postelj. Lužiško-srpska pravljica	155
13. Sreča in nesreča. Indijski pregovor	157
14. Danilo Gorinšek: Dete zaspi. Pesem	157
15. Razvedrilo se! Naše uganke. Rešitev in rešilci. Smeh ni greh!	158
16. Iz mladih peres. (Prispevki „Zvončkarjev“)	160
17. Kotiček gospoda Doropoljskega	Tretja stran ovitka.
18. Stric Matie — s košem novic	Četrta stran ovitka.

Nadaljevanje članka „Iz življenja kulturnih rastlin“ — prihodnjič.

Pokažite in priporočajte „Zvonček“ svojim znancem! Nabirajte pridno listu novih naročnikov! Čim večji bo krog „Zvončkarjev“, tem lepša in obsežnejša bo vsebina našega lista.

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leta 750 Din. Posamezni zvezki po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

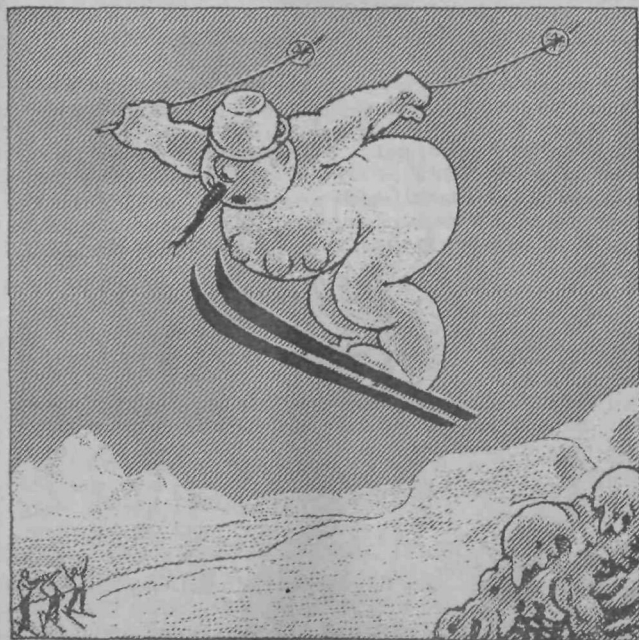
Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin v Ljubljani. — Izdaja Konzorcij »Zvončka« (Dr. Tone Jamar). — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI
ZA SLOVENSKO MLADINO

Štev. 6.—XXXIII.

Februar 1932.

Smuk! Smuk!

Kamenjak.

Ivan Albreht.

če mu je bil zapustil na samem stoječo kočo in nekaj zemljišča, ali rodovitne zemlje je bilo ondi bore malo. Večina posestva je bila gola skala. Vrh tega še sin ni bil za nobeno pametno rabo in je tičal samo v kamenju. Zbog tega so mu rekli Kamenjak.

Dokler je živel oče, sinovo posebnjastvo ni tako bodlo v oči. Bil je najbolj zastran tega na glasu, da mu nobeno delo nič kaj ne diši. Potikal se je po skalovitem brdju, lomil večje in manjše kose kamenja in jih po svoje obdelaval. Zgodilo se je, da je kdo včasih nenadoma zagledal ovco med skalovjem. Poklical bi jo bil, pobožal ter odgnal domov, tako je bila slična resnični ovci, čim pa je človek prišel bliže, je spoznal prevaro: pred njim je ležal samo kos obdelanega kamna.

Čas je mineval in Kamenjak je izpremenil svoje posestvo v pravcato začarano pustinjno. Po bore lehicah se je košatil plevel in bohotil osat, a drugod je bilo vse polno kamenite zverjadi. Vsakršne živali, kolikor jih je Kamenjak poznal, je bilo dovolj upodobljenih.

Po očetovi smrti se je Kamenjak bolj in bolj počudačil. Kdorkoli je le nekajkrat šel tam mimo in ga je mladenič opazil, se je lahko nadejal, da prej ali slej zagleda kje na Kamenjakovini v kamnu upodobljenega samega sebe. Ljudje so jeli stikati glave, češ da mora biti Kamenjak v zvezi s hudobcem, vendar si tega ni jemal preveč k srcu. Zadovoljno je živel po svoje, se smejal in od dne do dne izpopolnjeval svojo spretnost. Govoril navadno ni z nikomer, ker ni vedel, o čem naj bi se pomenkoval z ljudmi.

Nekoč pa pride mimo mladenka, ki mu tako ugaja, da bi jo najrajši za vedno priklical k sebi. Prijazno jo torej nagovori in poprosi, naj malo posedi pred kočo. Videti je namreč utrujena in nekako preplašena. Kamenjak je v govorjenju in vedenju tako neroden, da se mu začne lepotica smejati, vendar ne odkloni njegovega vabila, ampak sede na kamenito klop pred bajto in se začne razgledovati na desno in levo.

»Plevel ti dobro uspeva,« podraži mladeniča, ki ga pa roganje čisto nič ne razburi. Narobe! Celo dobrodušno se nasmehne, češ:

»Plevel in neumnost sta zeli, ki vedno uspevata tudi brez vsakršne nege.«

Deklica se malo nejevoljno namrdne:

»Kam si mislil s tem?«

»O, prav nikamor,« iskreno odvrne Kamenjak. »Jaz sploh nimam navade veliko misliti.«

»Kaj pa potlej počneš tu v samoti?« se v krasotici vzbudi radovednost.

»Kar vem in znam,« pokaže on po brdju, kjer leže in stoje jeleni in srne in ovce in koze, medvedi in lisice ter vsakojaka v kamen vklesana živad.

»Ali ti ni nikoli nič dolgčas?« se ji zasmili sanjavi mladenič.

Njemu se zaiskre oči:

»Kaj pomaga, ko pa ne vem za nikogar, ki bi mi hotel priti družino delat!«

Mladenka zardi in povese oči. Nič se ji ne da več govoriti in tudi Kamenjaku samemu se upira beseda. Skoraj nevede začne obdelovati lep kos belega kamna. Dalj ko kleše in seka po njem, bolj se mu mudi. Dekle ga časi skrivaj ošine z zvedavim pogledom in skoraj sama sebi ne more verjeti. Kamen jenjava biti kamen in je bolj in bolj podoben njej sami. Slednjič jasno razloči na sohi oblike svoje glave in se zdrzne:

»Kaj počneš?«

Mladenič skomizgne z rameni:

»Družčine bi rad.«

Lepotica razume njegovo željo in čuti, da bi tudi ona najrajša za vedno ostala tukaj.

»Ali ti je všeč?« se razveseli Kamenjak, ko zapazi, s kolikšnim zanimanjem mladenka opazuje njegovo delo. »Če hočeš, ti razkažem, kar sem doslej naredil.«

Ona prikima in oba odideta po goljavi. Ej, pa to ni goljava, ampak čaroben svet, poln lepote in čudes!

Mladenič se tu in tam ustavi ter pripoveduje, a lepotici se zdi, da posluša rajsko ptico, tako naglo in neopaženo ji mineva čas. Ko se znoči, se šele zave:

»Joj, kam so le neki krenili naši? Kako naj jih brez vranca najdem v temi?«

Izpočetka nikakor noče povedati, kdo da je in odkod, ker pa Kamenjak le ne miruje, mu končno zaupa, da je kraljična iz Daljne dežele. Z očetnimi je prišla v te kraje na lov. Ker je ne veseli nobena zabava, kjer teče kri, se je na lovu kmalu ločila od svojih. Zajezdila je globoko v šumo, na plano in spet v les, kjer je privezala konja k trovršni smreki, odšla je slepo dalje ter končno prispela semkaj.

»Nič ne skrbi,« jo tolaži samotar. »Dobro vem za trovršno smreko in z zavezanimi očmi jo najdem tudi sredi najbolj črne teme.«

»Oj, potem me lahko spreliš tjakaj,« od veselja zaploska gospodična. »K očetu me potlej že vranec ponese sam.«

Kamenjak prikima, a ne reče nobene, ko kreneta na pot. Šele kraljična sama se grede domisli:

»Kaj bo zdaj s tisto soho, ki je nisi utegnil dovršiti?«

Mladič skomigne z rameni in nemo stopa poleg krasotice, medtem ko ona kar sama dalje čeblja:

»Škoda! Ne veš, kako je meni kaj takega všeč!«

»Potem bi bila počakala pri meni,« de Kamenjak nejevoljen, »saj ti ne gori za petami!«

Kraljična pove, da tega nikakor ne sme. Vso noč bi bili zanjo v skrbeh in oče bi morda celo umrl od žalosti.

»Ali te ima tako rad? se zdi Kamenjaku neverjetno, a ona ga skuša prepričati:

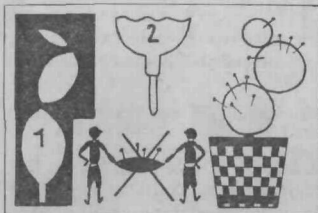
»Saj sem njegova edinka!«

Obljubi mu tudi, da ga v kratkem spet obišče, ako pa bi je leto in dan ne bilo, naj je več ne pričakuje. Preden jo nato utegne Kamenjak še kaj vprašati, prideta k trovršni smreki in kraljična se zavihti na vranca ter v diru odjezdi.

(Konec prihodnjich.)

Darilce za mamico.

Izdelava te blazinice za šivanke v obliki kakteje v lončku je prav preprosta in mamica, ki ji boste poklonili to darilce za god ali ob kakšni drugi priliki, je bo zelo vesela. Saj je tudi čisto drugačna kot pa blazinice, ki so jih v ta namen izdelovali preje. Naj-

prvo izrežite iz zelenega blaga štirikrat s številko 1 označeni kraj in sešijte vse štiri dele skupaj tako, da tvorijo tri vkup se držeče žogice. Pri vsaki teh kroglic pa morate pustiti pri zadnjem šivu, preden pričnete šivati novo kroglico, majhno odprtino, da lahko nabašete vsako zase z volno ali z vato. Če se vam zdi to pretežko, pa šivajte raje vsako žogico zase in jo šele potem, ko je že trdno napolnjena z zgoraj ome-

njeno tvarino, našijte na drugo. Spodaj, kjer ima spodnja žogica odprtino, vtaknite okrogel košček lesa (staro držalo za peresa), ki služi blazinici oziroma naši kakteji za nožico. Ta kos lesa mora biti tako dolg, da sega do dna navadnega cvetličnega lončka. Lonček napolnite s peskom (mivko) in ga zalijte z vodo, v kateri ste skuhalih malo kleja (lima). Noga kakteje stoji potem, ko se je voda posušila, nepremično v strjenem pesku. Blazinico lahko naredite v poljubni velikosti.

Jugoslavija in njene sosede.

Dr. Roman Savnik.

4. Romunija.

Bilo je l. 106. po Kristusovem rojstvu. Rimska vojska je prekoračila mejo ob spodnji Donavi in po hudih bojih zavzela ozemlje današnje romunske države. Še nikdar ni videl Rim tako navdušenih meščanov. Štiri mesece so se neprestano vršile slavnosti, na tisoče borilcev je nastopilo v arenah, še več divjih živali je s svojo krvjo pojilo tla pred nepreglednimi množicami zabaveželjnih Rimljanov.

Dvesto let je trajalo rimsko gospodstvo v tej deželi, rimski priseljenci so vedno bolj širili latinski jezik. Nato pa je doba miru končana, tisoč let se vale skozi današnjo Romunijo razni mongolski in slovanski narodi, pred katerimi se zateka rimsko prebivalstvo v zavetje karpatskih gora. Šele ko je tega večnega preseljevanja ljudi iz severa in vzhoda proti jugu konec, se potomci beguncev znova podajo v ravnine, kjer se z medtem došlimi ljudstvi, zlasti s Slovani pomešajo in zlijejo v nov romunski narod. Nastanek tega naroda se kaže tudi v jeziku. Ta sicer spada k skupini romanskih jezikov, ki so se razvili iz latinščine, je pa zelo nečist, prepoln tujih besed, zlasti slovanskih.

Tudi Romuni so bili več stoletij pod tujim, zlasti turškim jarmom. Njihova država je nastala šele v preteklem stoletju, današnji obseg in lepo okroglasto obliko pa je dobila po končani svetovni vojni.

Romunijo zovejo deželo bogastva in nasprotij. Po sredi države se vijejo Karpati, ki so v severnem delu pokriti z ogromnimi gozdovi, dočim so proti jugu bolj polni sočnih pašnikov, po katerih se pasejo zlasti ovce. Vzhodno in zahodno od Karpatov se razprostirajo planote in griči, za temi pa se razgrne ravan, ki tone v nedogled. Zime so zelo mrzle, poletja zelo vroča. Zima je često še aprila, maja pa je taka vročina, da spomladanskih dni niti ni. Najbolj prijetno je jeseni, ker je toplo in večinoma sončno.

Nižine so izredno rodovitne, ker jih pokriva debela plast črne zemlje. Tu se širijo velikanska polja, na katerih prevladujeta pšenica in koruza. Pšenico v silnih množinah izvažajo, koruza pa je glavna hrana prebivalstva. Mamalija, neke vrste polenta, velja za narodno jed Romunov. Zelo malo pridelajo rži, kvečjemu bolj v gorovju, kajti narod ne ceni prav rženega kruha. Tudi krompir nima še daleč takega pomena kot ljudska hrana, kakor je to na Slovenskem. Najbolj razširjeno sadno drevje so češplje in orehi. Prebivalstvo je rado orehe zlasti v postnih dneh. Na pobočjih gričev uspeva vinska trta v taki meri, da pridelava Romunija še več vina kot Jugoslavija.

Živinoreja je za poljedelstvom drugi najvažnejši vir bogastva. Na glasu je bila še nedavno konjereja. Neki turški pregovor se je celo glasil: romunski konj je največ, kar si more človek želeti. Konji so vztrajni, a majhni, — zelo mnogo jih je pokončala svetovna vojna. Romunija je bogata bistrimi rekami, ki izvirajo večinoma v Karpatih in hite v Donavo. Sladkovodnih rib ima zlasti v Donavi in obrečnih jezerih toliko, kot v Evropi nobena druga država razen Rusije. V ljudski prehrani ima riba tako odlično mesto, da poje v Romuniji na leto povprečno vsak prebivalec nad 30 kg ribjega mesa. Zato

Romunski kmetje

ni čudno, da ribe celo uvažajo od drugod. Tudi rudarstvo zaposluje precej ljudi. Poleg premoga in železa so najvažnejši petrolejski vrečci, ki jih spravljajo na dan iz zemlje s posebnimi črpalkami. Petrolej izvažajo tembolj, ker ga ima v Evropi, a to precej manj, samo še Poljska.

Ko pride tujec v Romunijo, opazi najprej narodne noše kmetov in kmetic. Okrašene so z lepimi čipkami in izdelane docela doma. Doma predejo in tko iz volne, lanu, konoplje ali bombaža. Delajo vsi člani rodbine, zlasti žene. Že z osmimi leti začno s prejo tudi hčere. Poleti nosijo možje belkasto obleko s sandalami, imajo pa posebej delavno in praznično obleko. Na komodnost obleke se bolj malo gleda, glavno, da je lepa, kajti »... človeka«. Romun raje strada, kot da bi bil slabo oblečen, kajti »želodec nima zrcala«. Njih pregovor tudi pravi: Kdor se na Veliko noč ne more primerno lepo obleči, naj ostane doma v postelji. Grda obleka pa ni le ona, ki je zamazana ali strgana, temveč tudi, če je drugačna, kot jo nosijo v dotični vasi.

Romun je nenavadno skromen in se krčevito drži običajev svojih pradedov. Umiva se nerad, tako da gre o njem glas, da ga umijejo le pri krstu in pred pokopom. Kmet spi poleti običajno na prostem na tako zvan »pri-spi«, iz ilovice narejeni verandi. Sila je ravnodušen in nič ga ne more razvneti. Dela zlagoma, kadi in se pogovarja, pogosto malo počiva, kajti »delo je težko, zato ga je treba primerno osladiti«. Tudi otroci, ki navadno nadzirajo živino na paši, se po svoje zabavajo. Najraje prepevajo in si pripovedujejo pravljice.

Povsod je še razvita med kmeti in pastirji starodavna domača obrt. Vse kar rabi deželan, je delo njegovih rok. Sam si zgradi hišo, ki je nizka, navadno iz gline ter krita s slamo. Tudi hišno opravo, ki je zelo preprosta, si je sam omislil. Isto je z obleko. Narejena je iz lanu ali konoplje, ki ju je pridelal na svoji njivi ali pa je iz volne ovac, ki jih je sam vzredil. Celo barve za obleko, opremo in hišne stene je sam sestavil in napravil. Isto je s hrano. Kmet obdeluje svoje koruzno polje, z ročnim mlinčkom si zmelje koruzno moko, ki jo potrebuje za peko. Tudi vse posode, poljsko in hišno orodje zna sam izdelati, ali pa to zna vsaj kak samouk v njegovi vasi. Nereditko prebiva družina pod isto streho in v istem prostoru kot živina. Skromnost torej presega vsak pojem, in vendar visi Romun z vsem srcem na svoji zemlji. Izseljencem se zdi v tujini težko življenje in zato se že kmalu vrnejo v svojo domačijo. Kmet je do tujcev nezaupljiv, nerad ga pusti v hišo, kajti sodi, da nekaj ni v redu, če je kdo zapustil svojo domovino. Zelo rad pa se družijo z domačimi in jim pomagajo. Redko kmet sam obdeluje polje. Pomagajo mu sosedi, ko je delo opravljeno, pa gre on sosedom pomagat.

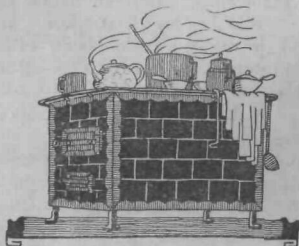
Vse, drugačen je meščan. Po možnosti se hodi izobraževati v Francijo in želi v vsem življenju posnemati razsipnega in lahkoživega Parižana. Ni čuda, če smatrajo glavno romunsko mesto Bukarešto za nekaj balkanski Pariz. Bukarešta ima nad 600.000 prebivalcev.

Nas veže z Romunijo predvsem Donava, po kateri se vrši živahen promet bodisi navzdol k njenemu izlivu v Črno morje, ali pa proti jugoslovenski meji, proti Beogradu. V romunskem delu Banata živi precej Jugoslovenov, pa tudi na naših tleh so v obmejnih pokrajinah med Jugosloveni naseljeni številni Romuni. Romunija je kraljevina in kot smo videli že uvodoma, je nekaj večja in ima več ljudi kot naša država.

.....

Domovina, vedno mislim nate in na neosvobojene brate!

Stedilnik je bila jesenska in zimska moda naših otroških iger. Kupila nam ga je naša teta in je bil tako srčan ter majhen — da se še danes dobro spominjam, kako smo jokale, ko ga nam je bila ukradla Roza Lakotovo, ki je danes tam nekje v daljni Ameriki. — Čez teden je rabil le malo — drugače pa ob nedeljah, ko so se skupile pri nas deklice iz vse vasi. Pa smo imele kot v kakem hotelu razdeljeno delo: nekatere so bile kuharice, druge so pomivale — tretje brisale, četrte so bile postranske postrežnice, ki so nosile na mizo in imele smo celo voznika, ki nas je oskrboval z drvni, v osebi rajne Tone Grofičeve. — Zraven pa seveda tudi svojega dobavitelja mesa ali lovca. To je bil moj pokojni brat Andrejče. — Zdaj pa po vrsti: kaj so delale kuharice? Postrežnice so jim morale prinesiti do rok posodo: pisikerčke, ponvice, razne oblike za potice in sladkarije, zraven še zajemalke, lesene žlice in sploh kar rabijo vse kuharice širom sveta. Te kuharice so imele največ opravka. Drle so vrabce, ki jih je streljal lovec Andrejče z neko staro karabino. Odrte in očiščene so stavile v ponve, da se je lepo cvrlo — ker je gostom posebno dišala le pečenka. Juhe — v kateri je bilo več peteršilja kot vode — niso marali. — Ko so odpravile z mesom — je bilo treba začeti s prikuho. Ponavadi je pol krompirja zadoščalo za ves obed — taki so bili lončki, ki so se tako izvrstno prilagali odprtina v štedilniku, ki so imele prave pravcote obročke. Potem je bilo treba poskrbeti za močnato jed ali za kak šarkelj ali potico. Zato so bile posebne oblike — v vseh mogočih podobah: zvezde, cveti — srčeca, krogi in polkrogi, vejice, listi itd. — Vse pecivo — bodisi potice, torte ali drugo — je bilo narejeno kar iz enega piškota, zmešanega z bonbonom. Oboje je bilo treba prej zribati na majcenem ribežniku. Voda za zalivanje je bila v malem kotličku, ki ni meril več kot za dober naprstnik. — Ko je bilo vse na štedilniku — so kuharice dobro podkurile, pa se je kadilo iz visokega dimnička — da so nas včasih domači svarili, da bomo okadile zid, ob katerem smo kuhale. — O, kuharice so svoje delo dobro umele — zato pa so bile tudi najbolj plačane. S tisto plačo pa se je godilo prav tako kot z dvema krajcarjema, za katera sta nekoč neki krčmar in njegova žena — drug drugemu točila in prodajalo vino. — Bil je en sam reven sold, ki je šel iz roke v roko: vsi smo bili plačniki in plačanci hkrati.

Pa končajmo s kuharicami in preidimo k drugemu kuhinjskemu osebju, ki ga bomo radi njegovega nevažnega dela samo omenili:

kdor pomiva — pomiva; kdor briše — briše; kdor nosi na mizo — naj nosi in cedi sline, ker je navadno zadnji pri skledi. Povsod postrežejo najprej gospodi — kdor dela je poslednji. — Pomudimo se pa pri vozniku, ki je bil zelo zanimiva oseba. Imel je voziček — tolik, da ne bi bil peljal ene same razcepljene treske. Zato je voznik vozil neprestano že pripravljena drva iz gozda, ki ni bil nič dlje kot za hišnim vogalom — gozd — ki so rastle v njem same gole koprive. Njegovo glasno vpitje na nevidnega konja je oznanjalo prihod — v zmedo kuharic, ki so hitele pripravljat kak dober in topel založaj... — »Prav je, da me postrežete kot se spodobi« — je dejal voznik, ki ni bil nihče drugi kakor Tona Grofičeva. — »Gozd človeka izmuči — in konja so pikali obadi — da ni imel miru. Kmalu bi se bil voz zvrnil pod škarpo«. — »Da ste le srečno pripeljali!« so ga tolažile kuharice in mu stregle, kar se je dalo. — »Pa koliko boste računali klaftro, stric?« se je zaskrbela katera, a on: — »Ker ste mi tako izvrstno privezale dušo — ne bom gledal: en krajcar sem — ali tja...«

Bilo je obratovanje kot v kakem hotelu — s to razliko — da so gostje po končanem obedu vstali izza miz prav tako siti — kot so bili poprej. Pa kaj bi to — saj tako sploh biva: čim finejši je hotel — tem bolj si lačen.

Tako smo vsi skupaj: gospoda, kuharice, postrežnice z voznikom vred — v blaženi slogi preživeli marsikateri jesenski in zimski popoldan, dokler nam ni štedilnička in vse posode odnesla kradljiva Roza Lakotova — v stisnjemem predpasniku. V predpasniku — razzumete? — tako je bil velik...

Žuža maža, biba, čič.

Ivan Mafelič.

Žuža maža, biba, čič usedli so se družno v ždič in so vneto modrovali, kje bi lahko izkovali z lahkim delom mnogo haska.

Žuža modro se popraska: »Če bi v loterijo dali. He! milijonek ni po šali.« »Jaz ne tvegam, bratca, nič!« reče najmodrejši, čič. »Kdor se v loterijo ukvarja, mora imeti že denarja.«

Pa povzame modra biba, v ždiču važno se zaziba: »Za berače, revčki lačni, bi ne bili nič napačni.«

»Fej, sramota! Tak predlog! Tvoj ponos res ni visok!« se zadereta oba. Žuža pa takoj doda: »Moli, klanjaj se, udeluj, ponižuj in moleduj, trkaj strahoma na durí, vsakdo te lahko nakuri. Ne! Res ne! V sramoti taki pač žive samo bedaki.«

Tretji v zboru, modri čič, se popravi bolje v ždič: »Kaj, pa če bi le sklenili, da bi dela se lotili? Pridne roke in razsodnost — če izkoristiš vsako ugodnost, v dvojni prid obračaš trud. Delo polno je spodbud.« Krepko se navdušujoč, so sklenili oberoč: »Le pošteno, trdo delo daje haska, beli jelo.«

»Delo treba je izbrati,« svetuje spet čič možati, »take baže, take stroke, ki se samo prime roke, ki ti v mesu je in krvi, da boš nezavedno prvi: kamor primeš, kjer pričneš, brez potu in truda uspeš.« Dalje so pomenek predli, vse stanove so navedli. »Cenjen je krčmarski stan.« »Mira nimaš noč in dan.« »Kaj bi se mesarstvo zdelo?« »To je bolj zverinsko delo.« »Pa z živahno trgovino? Tu kopičiš movino! Če si kupcu kos, sleparju, mešaš, brskaš po denarju kakor kura po smetišču. Sam ostaja ti v perišču.« »Vedno biti le na preži, da te kdo kdaj ne omreži! Ko največji up je, nada, cena blagu v zgubo pada. Kar se v trudu ti naspe, to verižnik ti požre.« — In ugibali neumorno ter pretehtovali sporno, stopnjujoče v jačjem dušku so o poslu in zaslužku.

Danes sem pogledal v ždič. Žuža maža, biba, čič še razpravljajo možato pretresaje jedrnato in navdušujoč se smelo, kdaj se rok jih prime delo.

Bobijev Nespodobi, 3

ZAČARANI PES.

VESELE IN ŽALOSTNE ZGODBE NAVIHANEGA KUŽETA.

MIVON

TRIX

PRIPOVEDUJE MARIJA GROSLEVA.

UROK DELUJE . . .

PA SE JE VSE PREOBRNILO . . .

BAŠ TO NOČ JE MED BOBIJEVIM SPANJEM ZLOBNO SEME V SRCU OŽIVELO, ZABRSTELO, SE RAZRASTLO IN RAZPASLO PO ŽILAH IN ŽILICAH DO SKRAJNIH MEJA NJEGOVEGA MLADEGA TELESCA.

BUŠNE V GLAVO: ZOBJE ZAŠKRTAJO, GOBČEK SE ODPRE IN HLASTNE V PRAZNO, JEZIČEK ZAMIGA; BRČICE SE NAJEŽE, RAZPRTE OČI SE ZAISKRE, UŠESA ZABINGLJAJO.

PLJUSKNE V TELO: ZVIJA SE V KRČIH.

PRIDRVI V TAČICE: KREMPELJCI SE SPROŽIJO IN ZAPRASKAJO PO BLAZINI.

VSUJE SE V REPEK: OMETA IN SE VIJUGASTO ZVIJA KOT TRUP GOLAZNI.

ZAJAME VSE NJEGOVO OBČUTJE, VSO NRAV, ZAPADE V ZLOBEN SEN.

DOBRI BOBI ZASPI IN BOBI NESPODOBI SE ZBUDI...

GOSPODIČNA NUŠKA DEBELUŠKA VSTANE IN NITI NE SLUTI, KAJ SE JE PONOČI ZGODILO Z NJENIM NOVIM, SRČKANIM STANOVANJSKIM TOVARIŠEM. HITI V KUHNJO, DA GA POZDRAVI:

»DOBRO JUTRO, BOBI!«

BOBI NAREDI ŠOBICO:

»HOV, HOV!«

»NO, NO, KAJ PA SMO TAKO HUDI?«

BOBI HLASTNE PO ROKI:

»RJOV, RJOV!«

»LAČEN SI, SIROTEK, DAM TI MLEKA!«

BOBI SKOČI IZ POSTELJE:

»REVSK, BEVSK!«

IN ZDAJ SE ZAČNE...

PRVI ZAJTRK.

KAKOR BI GA PIČIL GAD,
SKOČI, NAREDI OBRAT,
PRIME SKLEDO ZA ROČAJ
IN ZAPLEŠE DIVJI RAJ.

BRIZGA, PLJUSKA MASTNO MLEKO
GOSPODIČNI NA OBLEKO,
PLEŠE, MLEKO VSE RAZLIJE
IN SKODELICO UBIJE.

NI V ZADREGI. ZGRABI KORČEK,
DIRJA, SKAČE KAKOR NORČEK,
PA ŠE V KOTU ŠKAF NASKOČI,
Z GOBČKOM PLJUSKA, VSE POMOČI.

KARA GOSPODIČNA KUŽKA,
HOP NA MIZO, NOVA LUŽKA...
GOSPODIČNA SNAŽI, BRIŠE,
Z GLAVO MAJE, STOKA, VZDIŠE:
»VES MOJ STAN JE KOT POVODENJ,
MLAD JE, PA JE ŠE NERODEN!«

Dinko Bitenc:

Pesem sankočev.

*Padaj, padaj, snežec beli,
na gozdove, na polje,
da navdajo zimski dnevi
speť nam z radosfjo srce.*

*S friba gre kot blisk v dolino
s sankami in na smučef,
kaj za to, če kdo se zurne –
pofolaži naš ga smef!*

*Rdeča lica; prožni udi,
v srcu zdravja blagoslov –
takšni, fej, smo mi sankoči,
ko se vračamo domov.*

*Padaj, padaj, snežec beli,
na bregove, na ravan!
Z vedrim dušom proslavimo
vigred, ko prispe čez plan!*

Pogovor o molekularnih silah.

Prof. Julij Nardin.

Prijateljček nima več miru, odkar je začel razmišljati o naravi. Komaj dobi odgovor na eno vprašanje, se mu že vsiljuje drugo.

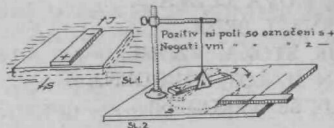
Pred nedavnim se je radovednež spet pojavil v moji delavnici in me prosil, naj mu pojasnim, kako se molekule prav za prav privlačujejo.

»Ali imajo zares roke, ki se za nje drže in vlečejo?«

»Imajo jih zares, pa ne takšnih, kot so naše. S temi le prispodabljam njihove, da si laže predočimo njih učinkovanje. Molekule delujejo medseboj v resnici le kot magneti. Ali veš kaj je magnet?«

»Vem ja! Neki sošolec ga ima! Z njim privlačuje jeklena peresa. Že od daleč jih magnet potegne nase. Podoben je konjski podkvi. Pa je drugačen,

ker podkev ne privlačuje nič. Če peresa podrsa z njim, postanejo magnetična tudi ona, a le jeklena. Aluminjasta niso za takšno rabo.«

Med njegovim pripovedovanjem sem segel v omaro, kjer sem imel zbirko raznih magnetov.

»Poglej te jeklene palice! Vse so magnetične. Železni opilki, katerim jih približujem, poskakujejo nanje. Največ jih obvisi na koncih, na sredi nič. Tu magnet ne učinkuje. Učinkujoči deli so njegovi poli. Vsak magnet ima najmanj po dva v svojih lastnostih nasprotujoča si pola, na vsakem koncu po enega. Če je eden pozitiven, je drugi negativen.«

»Kako spoznate, kateri je eden in kateri drugi?«

»Zelo enostavno!«

Magnet sem vtaknil v stročnico, visečo na nitki. Počakal sem, da se je iznihal.

»Sedaj, ko se je vmiril, leži tako, da je njegov pozitiven pol obrnjen proti severu, negativni pa proti jugu. Odkloni ga kakor hočeš, končno se ti bo postavil vedno v enako lego. Tudi če ga položiš na plavajočo desko, se postavi tako. (Glej sl. 1.) Sedaj pazi, kaj se zgodi, če približam pozitivnemu polu obešenega magneta pozitivni pol drugega. Vidiš, kako se obešenec odklanja? Tem bolj, čim bolj se mu približujem. Negativnega pa privlačuje. Ako poskušaš tako z vsemi magneti, spoznaš, da se vsi pozitivni poli medseboj odbijajo in ravnotako vsi negativni. Pozitivni pa privlačujejo negativne in obratno.«

Prijateljček je bil neveren Tomaž. Mislil je, da ga varam. Vse je hotel tudi sam poskusiti. Seveda sem ga pustil in mu pri tem šel na roko. Neki tanjši magnet sem mu moral prelomiti čez pol, ker je mislil, da se tako dasta pola ločiti. Zelo, zelo se je začudil, ko je videl, da je postala vsaka polovica zase magnet z enim pozitivnim in enim negativnim polom.

»In če razpolovite tudi te polovice, ali so novi deli tudi magneti?«

»Seveda! Kolikor delov, toliko magnetov. Pa naj bodo še tako majhni, makar kot same molekule! Saj so te, ne samo pri jeklu, temveč pri vseh snoveh v resnici magneti.«

Ni mu šlo v glavo. »Magnet učinkuje vendar v velike razdalje, molekula pa ne!«

»Magnet učinkuje v velike razdalje le, dokler je zadosti dolg, dokler sta njegova pola zadosti oddaljena drug od drugega. Ako se magnet skrajša, da se njegova pola približujeta bolj in bolj, tedaj postaja učinek v daljavo manjši in manjši. Le poskusiva.«

Vzel sem jekleno omagneteno pletenko, in jo do neke meje približal obešenemu magnetu (glej sl. 2.). Ta se je odklonil za določen kot. Enako sem približal pletenko, ko sem jo skrajšal na polovico. Odklon je bil že manjši in je pojema! tem bolj, čim bolj sem skrajšal pletenko.

»Pa ne misli, da postajajo poli pri tem šibkejši! Glej! Ako združim vse dele natančno v istem redu, kakor so bili prej, imajo vsi skupaj učinek kakor pred prelomom.«

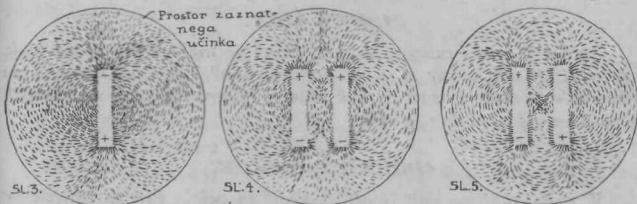
Prijateljček se je sklonil in približal lice polu velikega magneta. »Niš ni čutiti!« je zmajal z glavo.

»Da piha ali vsrkava! Saj drugače poli ne morejo učinkovati!«

»Morejo, morejo in tudi učinkujejo. Glej! Odklon ostane neizpremenjen, če položim med pola lepenko, bakreno pločevino ali steklo. Tudi v brez-zračnem prostoru se učinek ne izpremeni!«

Iz njegovega pogleda, iz izraza njegovega obraza sem spoznal, da mu je pri srcu, kakor bi imeli duhovi tu svoje prste vmes. Njegovi domišljiji sem moral dati bolj pristno oporo, napraviti sem mu moral še nekaj poskusov.

Magnet sem položil pod belo gladko lepenko, ki sem nanjo potrosil nekaj železnih opilkov. Takoj so se pojavili obrisi magneta na beli plošči.

Ko sem po tej še nekoliko potrepal, so se opilki uredili v krivulje, segajoče od enega pola do drugega. (Glej sl. 3.)

»Nevidne sile so postale vidne. Opilki jih razodevajo. Slika nam kaže prerez prostora, ki v njem deluje magnet. Izgleda kakor bi iz enega konca nekaj izviral, se v prostoru razširjalo in se v lokih stekalo k drugemu koncu, kakor bi bilo sestavljeno iz samih nitk. Eden pol je vir, drugi ponor teh vlaken, teh silnic.

Ako položimo vzporedno k temu magnetu drugega in z enako obrnjenimi poli, vidiš, da se silnice obeh tiščijo, skušajo se odpraviti. (Glej sl. 4.) Obnašajo se kakor bi bile prožne in napete. Magneta se odbijata. Če pa en magnet obrnem, da menjata njegova pola svojo lego, se pojav popolnoma predružači. (Glej sl. 5.) Nitke enega magneta se zlijejo z onimi drugega. In ker se te skušajo krčiti, povzročajo privlačenje obeh magnetov.

Prostor okrog vsakega magneta je preprežen s takšnimi silnicami. Te so njegove nevidne roke. Magnet učinkuje le tam, kamor one sežeje. V njegovi bližini, kjer jih je največ, je tudi učinek največji. Prostor, v katerem magnet znatno deluje, spoznaš po urejenih opilkih. Kakor vidiš, ni bogzna kako velik in je tem manjši, čim krajši je magnet. Ako si sedaj predstavljaš tako majhne magnete kakor so molekule, lahko sprevidiš, kako majhen mora biti tudi prostor njihovega zaznatnega učinka, kako majhne morajo biti razdalje, v katere molekule še učinkujejo.«

Prijateljček je izjavil, da je zadovoljen s tem odgovorom, a na obrazu se mu je videlo, da ima še pomisleke.

Pet igračk.

Marjana Željeznova-Kokalj.

Reka in smreka.

Hiti, buči v daljavo velika reka. Stoji, strmi v daljavo visoka smreka. Velika reka plahni, zdihuje, visoka smreka brsti in posmehuje se njej. Še v noči tej velika reka naraste in vlačí s seboj borovce, hraste. »Le plači samo, visoka smreka, nocoj boš šla z menoj na dno morja...« veli velika reka. Tako se je zgodilo: Ko je sonce vzšlo, več smreke ni bilo...

Putka in lutka.

Lutka sloni ob steni, v obleki je svileni. Putka strmi v to gospodično. Putka je res pogumna in govori: »Kako je sončen dan! Kako je mično!« Lutka molči. Putka še vedno kokodaka: »Ko-ko, koko! Kako je sončen dan!« Potem pa odkoraka in de: »Kaj hočem z njo? Neumna je kar za dve!«

Mak in slak.

Zardel je mak, razcvel se slak. Dejal je mak: »Hej, sosed slak, mar vidiš ti oblak, ker si v zemljo uprl oko? Tako pri fleh, je res za smeh!« Se slak je vspel in mak objel... Zaman ves kes... Zadušil, posušil se v sončni dan je mak...

Osliček in ptiček.

V zeleni meji na veji je ptiček sedel in pel... Prispel osliček je, del: »Mar je težko zapeti?« »Pač ni težko. Že mal sem znal jaz peti, potreba je samo začeti...« Osliček je bil vesel, zapel je od srca: »I-a, i-a...«

Zajec in prvi krajec.

V zelniku je zajec modroval: »Prvi krajec je-li res, da ti lažeš, ker namesto C D kažeš?« Prvi krajec je dejal: »Da, zares, lažem, ker namesto C D kažem.« »Rad bi znal to skrivnost,« zajec je velel. »Kdor latinski zna, jasno mu je vse,« mu je krajec razodel. Zajec je odšel, da bi latinski se učil. Srečala podgana ga je dolgorepa. Vprašal jo bil je za svet, ali njej neznana bila je modrost. »Ta je lepa!« Zajec se je razjezil, v zelniku je odskakal in na vrano čakal. Botra vrana ga pobara za skrbi, ki ga tro. Zajec jih pove. Vrana sede na zemljo in mu govori: »Boter zajec, jaz sem stara, vem, da se latinski vsakdo nauči v kaplji vinski.« Zajec ves vesel je odšel, se opil in zaspal v cestnem prahu brez skrbi. Ni bil v strahu, ko se dan je vžgal, ni se bal, ko zalajali so psi, ni bil odskakljal, ko prišli lovci so... Trudne so noge, zdi se mu, da dve zdaj ima glave in oči kar sto... Pok, pok, pok, smrten skok! Je prepozen kes. Zajčka je odnesel pes.

Dan, ko izvem o Moricu.

Jožef je danes bolan. Nastopala sem v cirkusu s Pavelčkom. Pokazala sem novo umetnost.

Med pisanjem pisem sem si sama prižgala pipico. To ni posebno prijetno. Dim ščipa v grlu. Iz oči tečejo solze.

Očividno pa je to zelo smešno. Opica sedi, ima na nosu očala, kadi pipico in piše.

Občinstvo se je tako smejala, da se je tresel ves cirkus. Obmetavali so me z različnimi poslasticami.

Vračala sva se domov, obložena s sladkorčki, poprnjaki in sadjem.

Jožef je sedel pri mizi in molčal. Bil je žalosten, kakor vedno. Večerjali smo skupaj. Nenadoma naju je Jožef pogledal in dejal:

»Ko bi kupili majhen avto ali pa vsaj kolo? Naša opica bi se kmalu naučila vladati avto in voziti se na kolesu. Kako misliš, Pavle?«

»O, ona je zelo nadarjena!« je zaklical deček. »V dveh dneh bi jo tega naučil!«

»Tedad ne bi bila nič slabša od Morica,« je pripomnil Jožef.

»Povej mi, stric Jožef, o Moricu!« je poprosil Pavelček.

»O-o-o-o!« sem zamrmrala potihoma. »Nisem vedela, da je Jožef tudi striček! Striček kakor Ori-Ori!« ...

Stari akrobat je medtem govoril:

»Morice je bil najslavnejši šimpanz ... Umel je biti podoben človeku. Sam se je oblačil in slačil ... Kadil je pipico ... Vozil se je na kolesu ... Drsal se je po drsalkah na koleščkih. Igral na glasovirju ...«

»Ali je znal pisati pisma?« je vprašal Pavelček.

»Ne, tega ni znal!« je odgovoril Jožef.

»Aha!« je zaklical deček. »A naša opica zna pisati! Ona se lahko vsega nauči.«

Hvaležno sem pogledala Pavelčka in mu dala sladkorček. Tako dober, črn sladkorček v bleščečem se papirčku.

Zdi se mi, da bi pogodila to, kar je znal Moric. Oblačiti se in slačiti — kaj je na tem tako težkega? Saj vendar znam razpenjati in zapenjati gumbе, razvezati pasek. Kaditi? Vsak večer kadim v cirkusu. Nimam rada te točke, toda kadim.

Voziti se na kolesu... Tega ne znam. Še nikoli nisem videla kolesa. Tudi ne vem, kaj pomenijo drsalke na kolesčkih. Prepričana sem, da bi se vendar mogla naučiti teh stvari. Ne vem tudi, kaj je — »glasovir«. Znam samo igrati na trombo. Zakaj ne bi znala igrati na glasovir? Malenkost!...

»Moric,« je nadaljeval Jožef, »je dolgo nastopal v cirkusih. Po vsem svetu je bil znan in cenjen. Njegov lastnik je zaslužil dosti denarja. Toliko, da si je sezidal dve lepi hiši. Šele pred desetimi leti je Moric izginil.«

»Kako to izginil?« je vprašal Pavelček.

»Bilo je to tako!« je pravil Jožef. »Moric se je odlikoval po dobrem zdravju in izborni dobri volji. Namah je postal zamišljen. Hodil je čemern, sedel po cele ure v kotu in kimal z glavo. Trl si je čelo. Pritiskal si je roke na srce. Z eno besedo — Moric je začel hrepeneti. Po kom ali po čem? S svojim gospodarjem je živel v prijaznosti. Prišel je k njemu v otroških letih. Ni mogel hrepeneti za drugim človekom. Mislim, da je hrepenel po svoji domovini. Prišlo je to tedaj, ko je odrasel...«

Jožef je umolknil, potegnil iz pipice in nadaljeval:

»Moric je nastopal v mestu z luko. Taka mesta stoje ob morskem bregu. Nekega dne je Moric pred predstavo v cirkusu izginil. Lastnik ga ni mogel nikjer najti... Šele po nekaj dnevih je neki ribič povedal, kaj se je zgodilo z Moricem. Ribič je pripravljал mreže na ladji. Namah je zagledal velikega šimpanza. Obstal je nad vodo in vohal. Gleдал je na morje in mrmral pri sebi. Pozneje je naglo vrgel obleko in čevljičke raz sebe... Dvignil je glavo, potem je nekaj časa zrl v nebo, v zahajajoče sonce... Skočil je v morje in splaval. Ribič je dolgo videl, kako je Moric iztegoval roke iz vode, kako je ž njimi rezal valove. Plaval je vedno dalje in dalje. Naposled je izginil za obzorjem, tam kjer solčni žarki tvorijo svetlo meglo...«

»Ali je plaval v domovino?« je zašepetal Pavelček.

»Sodim, da je,« je odgovoril Jožef.

»Ali je priplaval Moric?« je vnovič vprašal deček.

»Ne vem... nihče ne ve,« je rekel Jožef in se zamislil.

Dasi nisem vsega razumela, vendar... mislim, da je Moric priplaval na cilj. Tam v sončni megli je našel svojo džunglo. Če nekaj zelo hočeš, lahko vse dosežeš.

Rru je hotel obvarovati rod pred leopardom in ga je obvaroval. Ori Ori je sklenil, da me najde v džungli — in je dosegel to. Dobri To je prehodil džunglo, gore in savano, a pozneje je preplaval morje.

Moric se je vrnil k svojim.

Nenadoma je vstala pred mojimi očmi zgrbljena, siva babica I-So. Ona je tudi izginila v žareči sončni megli. Odletela je na perutih črnega ptiča...

Postala sem žalostna. Srce se mi je bolešno stisnilo.

Kam je plaval Moric? Nihče tega ne ve. Tako je povedal Jožef. Vsi so molčali... Tiho sem jokala. Niso me mikali nocoj ne popr

njaki in ne pomaranče. Mislila sem na častitljivo I-So, ki je odšla od nas, in na slavnega Morica...

Sanjala sem o njem ponoči. Plaval je, razbijajoč z močnimi rokami sikajoče valove. Za njim sem dospela jaz — majhna še in slaba botna.

Zbudila sem se, ker mi je srce začelo silno biti. Čutila sem veliko radost. Nisem vedela, ali naj plačem, ali se smejem in kličem: »Ah! Ah! Ah!«

Strašen dan.

Končali smo naše nastope v cirkusu. Zato se je Jožef napil. Začel je besneti. Razbil je vse prazne steklenice. Treskal čaše ob zemljo. Grozil je s palico, kričal, rogal se. Skrila sem se pod posteljo. Prestrašeni Pavelček je sedel v kotu za pečjo.

»Pavle!« je kriknil Jožef. »Prinesi mi še žganja!«

Pavel je vstal in tiho rekel: »Striček, pil si že zelo dosti! Pomisli, da si bolan in star.«

Jožef je zgrabil za palico in se vrgel na dečka. Obalil ga je na tla, mlatil s palico in ga suval z nogami. Nisem mogla zdržati. Z enim skokom sem bila na prsih Jožefa. Tolkla sem ga po obrazu. Praskala. Ruvala sem mu lase. Renčala sem gluho in grozno.

Obvarovala sem Pavelčka. Stari akrobat je pozabil nanj. Skušal je sedaj zgrabiti mene. Izvijala sem se, kakor sem mogla. Vendar me je ujel. Dvignil me je za roke in me udaril s palico po hrbtu. Začutila sem, kako sta mi namah oslabei in odreveneli nogi. Padla sem, kakor bi ne bila živa. Dolgo sem žalostno ječala.

Pavelček me je pograbil in zbežal z doma. Jokala sva dolgo in brezupno. Naše življenje je ostudno!...

Dan boleznim in bede.

Hodimo zopet po vaseh in po dvoriščih mestnih hiš. Ljudje nam le redko mečejo denarja.

Nastopa le Pavelček. Jaz ne morem. Bolna sem. Sedim s podvitimi nožicami. Bole me in se tresejo. Nimam niti moči, da bi stala. Vedno sedim in se žalostno tresem. O ničemer ne mislim. Redko pišem na koščke umazanega papirja.

V nedrih suknjiča ljubosumno skrivam svoj dnevnik. Ne srdim se na Jožefa... Je zelo nesrečen. Obžaluje svoje dejanje. Umika se pred mojim pogledom. Hranim se s kruhom in krompirjem.

Slava in uspeh sta izdajalska in nestalna. Danes sta, jutri ju ni.

»Velika umetnica.« »drugi Moric« in — surov, gnil krompir. Kako je to čudno!

Jožef nikoli več ne omeni avta, kolesa in drsalk zame. Zakaj? Morda radi tega, ker vedno češče potresa z glavo in govori o meni: »Uboga pokveka!«

Če slišim to besedo, čutim bolečino in žalost v srcu...

Dan žalostnih misli.

Od bitke z Jožefom je minilo mnogo časa. Že hodim, dasi se noge upogibajo in se takoj zmučijo.

Nastopam skupno s Pavelčkom. Res je, da ne preobračam kozelcev in ne morem niti misliti na salto mortale. Po rokah vendar hodim. Igram na trombo in bijem po bobnu. Kadim poleg tega pipico in pišem pisma. Ta točka ima največji in neizbrisljiv uspeh pri občinstvu.

Zbiramo denar. Živimo sedaj znatno bolje. Moramo vendar več delati nego prej.

Jožef je vedno bolan. Izdajamo mnogo za zdravila zanj. Vedno češče ostaja v krčmi. Po dvoriščih hodiva s Pavelčkom...

Zvečer sedim v kotu in se tresem včasih do polnoči. Žalostna sem. Sedaj nočem več srečati Zo-Zo...

Tako sem žalostna, tako revna! Ne bi mogla več napraviti Zo-Zo nobene prijetnosti.

(Dalje prihodnjic.)

Lipskulijanova postelja.

A. Debeljak.

Lužičko-srbska pravljica.

Zivel je siromak, ki se skoro ni mogel več hraniti, vendar so naložili velike davke na njegovo hišo. In moral je hoditi po palice. Ko je neki dan ves poparjen stopal proti stepi, je naletel na možička, ki ga je vprašal:

»Zakaj si tako žalosten,«

Ubožec mu je odgovoril:

»Saj mi ne moreš pomoči.«

»Kdo ve,« se odreže možicelj, »le povej mi, pa ti bom pomagal.«

Ubožec mu je povedal, da je v veliki stiski in da mu je nemogoče poravnati davke. Nato je rekel možek:

»Ako mi obljubiš to, o čemer ne veš na svojem domu, pa ti pomorem.«

Ubožec si je mislil:

»To že lahko storim, saj vem, kaj imam doma.«

Tedaj potegne možicelj košček papirja iz žepa in tu se je moral ubožec podpisati s svojo krvjo. Ko je bilo to opravljeno, je možicelj dejal:

»Čez šestnajst let mi prinesi, kar si mi obljubil, na to mesto.«

In dal mu je veliko denarja. A glej! čez nekaj časa mu je žena povila sina. Mož se je domislil, kaj je bil vragu obljubil, in obšla ga je huda žalost.

Deček pa je rasel in se pridno učil, tako da ga je poslal oče v mestne šole. Ko mu je bilo petnajst let, je že doštudiral. Ker se je bližal čas, ko bi ga bilo treba možicelju izročiti, je očeta čedalje bolj peklo. Sin je zato vprašal:

»Kaj ste tako potrti, oče?«

»Ah,« mu je odvrnil ta, »še preden si se rodil, sem te obljubil hudiču in mu dal takšno pismo.«

In razložil je svojemu otroku vso stvar. Sin pa je rekel: »Bodite brez skrbi! Sam pojdem po to pismo.«

In vzel je meč in blagoslovljene vode ter odrinil z doma. Prišel pa je v tolikšen gozd, da ga je v njem zajela noč in je nazadnje zablodil.

Ko je že dolgo taval sem ter tja, je zapazil luč in potlej hišico. Stopil je vanjo. Tu pa ni bilo drugega, ko stara žena. Prosil jo je prenočišča. Ona pa mu je odvrnila, naj gre svojo pot, ako mu je do življenja, kajti tu stanuje velik razbojnik. On pa ji je rekel, da se ne boji, in je ostal.

Čez nekaj časa je prišel tudi razbojnik in ga vprašal, kam je namenjen. In vse mu je povedal in da gre v pekel po pismo. Tedaj mu razbojnik ni nič naredil, ampak mu je dal jesti in piti. Drugo jutro ga je prosil, naj bo tako dober in poizve pri hudiču, kaj čaka Lipskulijana.

In ko je prispel v pekel, tam ni bilo nikogar drugega ko poglavar hudobcev. Ta pa ni nič vedel o pismu in je velel, naj ga na miru pusti, češ, da mu to ni nič mar. Nato ga je dečko poškopil z blagoslovljeno vodo in glavar vseh vragov je pričel tako tuliti, da so drugi kupoma pridrli. Poprašal jih je zastran pisma, toda nobeden ga ni imel. Tedaj je vnovič pokropil vrhovnega hudiča z blagoslovljeno vodo, in ta je začel še huje rjuti, da je prilomastilo še več peklenščakov. Zopet jih je vprašal zastran tistega pisma, a nobeden ga ni imel. Potlej je še enkrat poškopil načelnika zlodejev, ki je tako strašno tulil, da so se črnjaki pripodili od vseh strani. Nazadnje pa je prišepal hrom malič in ta je imel pisanje. Pa ga ni hotel dati. Takrat je velel vrhovni hudič: »Vrzite ga na Lipskulijanovo posteljo!« Pri tej priči je pohabljeni malič izročil pisanje. Ko ga je dečko imel v roki, je vprašal, kakšno posteljo bo dobil Lipskulijan. Pokazali so mu jo. Bila je takšna, da se je meč raztopil, kolikor ga je zasadil v posteljo; bila je namreč iz samega žarečega železa.

Zatem je dečko krenil zopet proti domu in se spotoma oglasil pri Lipskulijanu. Ta ga je vprašal, ali ve, kaj ga čaka. In vse mu je povedal. Lipskulijan se je preplašil in pozvedal, ali morda vendarle še ne bi mogel biti pomiloščen. Dečko mu je odgovoril:

»Bog je vsakemu grešniku milostiv, ako se poboljša. Odreci se vsemu zlu, moli venomer k Bogu, pa se te bo usmilil.«

In odvedel ga je nekoliko od ceste, nasul tamkaj gomilo in vsadil vanjo šibico, rekoč:

»Na tem gričku mōli. In če šiba obrodi jabolka, spoznaj iz tega, da ti bodo grehi odpuščeni.«

Nato je odšel domov.

Po dolgem času, ko je bil že velik duhovnik, se je peljal skozi isti gozd. Njegov sluga je tam ugledal lepa jabolka na drevesu. Eno je hotel utrpati. Ali ko se ga je že skoro dotaknil, je začul glas, ki je dejal:

»Ti me nisi vsadil, zato me tudi obiral ne boš!«

In hitro je to povedal svojemu gospodu. Ta je šel tja in ko je prišel do jablane, je našel pod njo klečččega človeka in se spomnil

Lipskulijana. Ta se mu je hotel izpovedati. Ko mu je grehe odpustil, se je Lipskulijan zdrobil v prah. Jabolka, ki so bila duše umorjenih ljudi, so vsa izginila. In bel golob je zletel proti nebu in zapel:

Jabolka rodil je vrt do zdaj:
moja duša mora v sveti raj!

In svečenik je bil prepričan, da se je Lipskulijan zveličal.

Sreča in nesreča.

(Indijski pregovor.)

Neki indijski iskalec biserov je stal ves nesrečen pred velikim kupom školjk, katere je bil vse odprl, razen ene, ki mu je pri poslu padla v pesek. In v nobeni ni našel niti trohice bisera.

»Iskal sem cele tri tedne in našel nisem niti enega bisera!« je žalostno vzdihnil. »Kako je to, da me je sreča tako zapustila? Še pred nekaj meseci je vsebovala skoraj vsaka prva školjka, ki sem jo za-
grabil z roko, biser. Sedaj pa mi sreča ni več naklonjena!«

V obupu je zagrabil v pesku ležečo školjko in jo zagnal daleč v morje. Vedel ni, ubožec, da skriva ta zaostala školjka v svoji no-
tranjosti najlepši biser, kar jih je sploh kdaj dvignil iz morja.

Človek, ki ga je zadela nesreča, si to nesrečo še poveča, če izgubi vero v svojo srečo.

Daniilo Gorinšek:

Dete zaspí . . .

*Detece oči zapira,
tiho, tiho pride noč,
prav po prstih stopa, kliče
sveflo luno na pomoč.*

*Na pomoč, da v sobo temno,
zlači svoj pričara sij,
da v blesteči srebrnini
detece sladko zaspí . . .*

REŠITEV UGANK IZ JANUARSKE STEVILKE

1. Križaljka »Vodomet«: Navpično: 1. krt, 2. sapa, 3. panj, 4. riž, 7. os, 9. o e; vodoravno: 1. kos, 3. por, 5. Ana, 6. top, 8. nož, 10. sadje.

2. Posetnica: Zvončkov ugankar.

3. Zlogovnica: 1. Kredarica, 2. dušik, 3. otava, 4. rega, 5. Staroslav, 6. eksekutor, 7. Mavčiče, 8. Elizabeta, 9. Dunav, 10. Orjen, 11. Trebinje, 12. Rusalka, 13. osnova, 14. Brežice, 15. Indija, 16. mrož.

Pregovor: Kdor se med otrobi meša, ga svinje snedo.

4. Besedna uganka: 1. petrolej, 2. repa, 3. Eva, 4. šivilja, 5. evangelijski, 6. raca, 7. ena, 8. nos.

Pesnik: Prešeren.

Vse štiri uganke so rešili:

Zlatica Jug, Studenci pri Mariboru; Mirko in Franci Ostrožnik, Polule pri Celju; Miloš Babič, Živko Tavčar in Srčan Gruntar iz Ljubljane; Dušan in Boris Derhovšek, Sv. Barbara v Slov. goricah; Srečko Zalokar, Celje; Božica Roš, Dol pri Hrastniku; Mirko Štupar, Metlika; Milan Kos, Radeče pri Zidanem mostu; Danka Pečar, Zagreb.

Tri uganke so rešili:

Anton Dobrajc, Ostrožno pri Ponikvi; France Lampič, Grosuplje pri Ljubljani; Malči Weibl, Metlika.

Dve uganki sta rešila:

Mimica Ibovnik, Bled in Ivan Perovšek, Grosuplje.

Smeh ni greh!

Sinček: »Poglej, mamica, kar sam sem si napravil gosli! Ali nisem priden?«

Mati: »Da, da! Kje si pa dobil stružne?«

Sinček: »V tvojem klavirju...«

Učitelj: »Zdi se mi, da ti dela moje vprašanje precej preglavice.«

Učenec pri izpitu: »Gospod učitelj, vaše vprašanje ni težko, toda odgovor je težak.«

Janezek vpraša mamico: »Zakaj pa ima očka tako malo las na glavi?«

Mamica mu odgovori: »Ker je pameten in veliko misli!«

Janezek si nato ogleduje svojo košato glavico v ogledalu in pravi: »Potem pa meni gotovo tudi že lasje izpadajo!«

Oče: »Tonček, tolikokrat sem ti že povedal, da ne kaži na vsakogar s prstom!«

Tonček: »Pa saj kažem samo s kazalcem, s tem vendar smem!«

Napoleon, ki je bil bolj majhne postave, je hotel nekoč vzeti knjigo s police, ki je pa ni mogel doseči. Neki častnik, ki je to videl, je takoj priskočil in rekel: »Dovolite, gospod, jaz sem večji! In izročil je knjigo Napoleonu. Ta mu je pa odgovoril: »Večji niste, ampak daljši!«

Učitelj vpraša leno učenko: »Kaj ti pa ni všeč, Danica, na angleščini?«

Danica: »Da Angleži drugače govorijo kakor mi!«

Teta Meta ima krznen plašč s srebrno svetlečimi se dlakami. Brihtni Samo jo vpraša: »Tetka, koliko let je pa že star tvoj plašč?« »Zakaj pa to vprašaš, Samo?« »No, zato, ker ima že polno sivih las!«

Tonček podere pri sankanju nekega moža. »Ti nepridiprav, ali ne znaš zavpiti »pozore?«

»To že znam, gospod, toda sank še ne znam krmariti.«

Učitelj: »Mirko, povej mi sledeče: če pokosi šest mož travnik v dveh urah, koliko časa potrebuje za isto delo osem mož?«

Mirko: »Gospod učitelj, če je šest mož travnik že pokosilo, potem ni potrebe, da bi ga še osem mož kosilo.«

Zakaj je luna vedno tako grozno blebda? — Ker nobeno noč ne spi!

Mamica: »No, Igorček, povej mi, kaj si zeliš za rojstni dan?«

Igor: »Petkrat zjutraj nobenega umivanja!«

Iz mladih peres . . .

(Prispevki »Zvončkarjev«.)

ROJSTNI HIŠI.

Oj, hišica bela,
kjer mama je pela
pri zibelki mil
Ti dom si mi sreče,
srce hrepence
le k tebi želi.

Zinka Ruehova, Metlika.

Marica Oblakova:

MOJA POT IZ AMERIKE V JUGOSLAVIJO.

(Nadaljevanje.)

Vsi smo težko pričakovali prihodnjega dne. Po sedmih dnevih smo imeli videti zopet suho zemljo, namreč Lisabono na Portugalskem. Vsi nestrpni smo šli spat. Kapetan nam je rekel, da pridemo tja ob pol desetih.

Komaj je bila ura pet, že smo bili vsi pokonci. Brž smo šli zajtrkovat, potem pa hitro na krov. Hoteli smo videti zemljo od daleč in popotniki so se skušali, kdo jo bo prvi zagledal. Bili smo nemirni, posebno ker je bilo že poldesetih, a nismo še ničesar zagledali. Nekateri so šli krmarja vprašat, a on je rekel, da imamo zamudo, ker ni bilo vreme ponoči ugodno. — Ob tridesetih na deset sem stopila na krov, ko začujem: »Zemlja, suha zemlja se že vidi«. Hitro grem klicat Margo in že hitiva na krov. Res. Daleč, še v megli zavita se je videla Lisabona. Razburjenje je naraščalo. Na krovu je bilo vse polno ljudi. Vsak je hotel videti zemljo po sedmih dolgih dneh. Počasi smo začeli razločevati griče, hiše in naposled celo ljudi, ki so nam mahali. — Ko smo se približali pristanu, se nam je zdela Lisabona lepo mesto. Ko smo pa bili v mestu, smo sodili drugače.

Točno ob desetih smo pristali. Strojji so še enkrat močno zaropotali in nato so utihnili. Spredaj smo morali sprazniti prostor, ker so spustili mostiček in so nekateri popotniki izstopili.

Ob desetih smo prosili za dovoljenje, da bi šli v mesto. Dobili smo ga. Ko smo odkorakali po mostičku navzdol, nas je takoj obkročila množica kmetov. Ponujali so nam sveže smokve. Ko smo jih res hoteli kupiti, niso marali ameriškanskega denarja. Da bi šli samo zaradi tega meniat dolarje, nam ni kazalo. Bili smo še vedno v pristanišču. Ko smo hoteli v mesto, smo morali plačati carino.

V mestu je bilo zelo vroče. Zidovje je bilo razbeljeno. Po ulicah so se igrali otro-

ci, bosí, raztrgani in umazani. Takoj ko so nas zagledali, so skočili pokoncu in začeli beračiti: »Americano uno centesimo, uno centesimo«. Kaj smo hoteli. Da bi se jih odkrižali, mi da papa polno pest pennyov, katere sem razdelila med nje (en penny je stoti del dolarja in en dolar je vreden 56 dinarjev). Komaj sem razdelila novce, že se pripodi druga tolpa umazanec iza vogala. Ker se jih nismo mogli znebiti, smo se obrnili nazaj. — Ko tako lepo korakamo, začne ura biti dvanajst. Kako smo se ustrašili. Naš parnik namreč je imel odpluti nekaj minut čez dvanajst. To bi bilo res krasno, ako bi nam parnik pred nosom odplul. Ko tako hitimo vsi v skrbih proti pristanišču, se mahoma spomnimo, da se morebiti tukajšnje in naše ure ne ujemajo. Ko papa pogleda na svojo uro, katero je pridno naravnal vsak dan, je kazala približno enajst. To smo se oddahnili.

Kakor sem rekla, je Lisabona napravila lep vtis na nas od daleč, a od blizu . . .

Podnebje je zelo vroče; ceste, ali bolje rečeno, le večje steze, so zelo prašne, razpokane in precej nesnažne. — Ljudje so slabo oblečeni in zaradi vročega solnca močno ožgani.

Ko smo šli po cesti in je bilo dvanajst, so posedli ljudje meni nič tebi nič, kamor se je komu zljubilo, četudi na sredo ceste. Iz torb so privlekli mrzel (kuhan) krempir, ribe in pijačo. Ribice so bile nekako deset do dvanajst centimetrov dolge in dva do štiri centimetre široke. Vzeli so jih v roke, jih malo potolkli, posolili in položili kraj sebe. Ko so končali to opravilo, so prišli prvo ribico za rep, jo vtaknili v široko odprta usta in že je ni bilo več.

Hiše v Lisaboni so navadno enonadstropne ali pritlične. Skoro vse imajo veliko umazano dvorišče. Tudi v samem mestu ne diši posebno lepo.

Medtem smo dospeli v pristanišče in odkorakali po mostičku na parnik. Ko smo prišli gori, smo zapazili celo gružo ljudi, ki so od časa do časa glasno vzklikali. Radovedni, kaj se godi, smo šli tja. Šele tedaj smo zapazili, da so se nekateri popotniki oblekli za kopanje in so skakali v morje. Ob vsakem lepem skoku so bili pohvaljeni z glasnimi vzkliki. Sicer pa morje ni bilo čisto. Celu precej umazano je bilo. To pa ni motilo navdušenih kopalcev. Dolgo se pa vendar niso kopalí. Ko je parnik zatulil in dal znamenje, da takoj odjadramo, so morali hočeš nečeš ven, ako niso hoteli ostati v Lisaboni. Vsi niso ubogali, — nekateri so mrmrajoč lezli počasi po lestvici navzgor.

(Dalje prihodnjič.)

Velemenjeni g. Doropoljski!

Vašo računsko nalogo v letošnjem Zvončku št. 5 sem tako rešila: ako stojijo tri gosi v vrsti druga za drugo, gre ena gos pred dvema, ena med dvema, ena pa za dvema.

Prosim, zaposlite me še s sličnimi računskimi nalogami.

Srčno Vas pozdravlja

Zdenka Hrovatova, uč. V. razr.
Ormož.

Odgovor:

Draga Zdenka!

Dobro si jo pogruntala! Zdaj pa razreši še tole reč:

Ena opeka tehtá 1 kg in pol opeke. Količ kg tehtá torej opeka?

O tej nalogi naj premišljujejo tudi drugi moji koticárji in mi sporoče, kako so jo razvozljali.

Na svidenje!

Gospod Doropoljski.

Velemenjeni g. Doropoljski!

Mene še gotovo ne poznaš, ker Ti prvič pišem. Tudi jaz Te ne poznam, a slišala sem že mnogo govoriti o Tebi, kako si dobrovoljen.

Hodim v drugi razred, pridno se učim in poslušam nauke naše ljube gospodične učiteljice, ki je za mene druga mama. Vse, kar me učí in reče, mi je svela.

Da je to res, dokazuje spričevalo, ki sem ga dobila v soboto.

Zato sem prejela lepo nagrado od mame in očka. Prosim, piši mi!

Te iskreno pozdravlja

Majda Rojkova,
učenka II. a razr. I. osn.
šole v Ljubljani.

Odgovor:

Draga Majda!

Vse tako kaže, da bova midva postala velika prijateljca, zlasti še, če boš vedno

tako spoštovala svoje gdč. učiteljice in če boš mami in očku vsako polletje napravila veselje z izvrstnim spričevalom.

Da se še bolj spoznava, mi kmalu spet kaj piši: kako živiš, kaj se zanimivega zgođi v šoli, kaj čitaš in še to in ono.

Lepo te pozdravlja

Gospod Doropoljski.

Velemenjeni g. Doropoljski!

Ze sedmo leto sem Zvončkova naročnica, zato se drznem tudi jaz oglasiti v Vašem koticčku. Hodim v sedmi razred v Metliki, in sicer jako rada, ker imamo do bro gospodično B. Uršičevo. Ljubim vse predmete, zlasti zgodovino in ročno delo. V Zvončku mi najbolj ugaja povest o psičku Bobiju Nespodbiju in Vaš koticček.

Tu sem čitala nekatere pesemce, ki so jih sestavili koticárji. Zato sem tudi jaz napisala eno, če Vam ugaja, prosim, da jo sprejmete v Vaš koticček.

Če mi dovolite, se bom drugič oglasila z drobno povestico. Oh, kako draga mi je tudi telovadba. Žal, da je ne morem posečati, ker mi je dolgotrajna bolezen to onemogočila. Sokolica pa postanem, takoj ko ozdravim.

Zdravo!

Zinka Ruehova,
Metlika 59.

Odgovor:

Ljuba Zinka!

Tvojo pesemco, posvečeno rojstni hiši, sem priobčil med prispevki Zvončkarjev. Zdaj mi pošlji pa še povestico, o kateri mi pišeš, da vidim, kako Ti teče pero v nevezani besedi. V Beli Krajini imate toliko narodnega pripovednega blaga, da pač ne boš v zadregi z vsebino. Če se je pa sama spomniš, tem bolje.

Želim, da bi se kmalu tako okrepila, da bi lahko vstopila v Sokola, kjer boš vzcvetela v krepko dekletko in požrtvovalno, navdušeno državljanko.

Zdravo!

Gospod Doropoljski.

V Dalmaciji so imeli koncem januarja sončno in toplo vreme, ki je vplivalo tudi na rast rastlin ob južnodalmatinski obali. V raznih krajih so se razcveteli mandlji. Stari ljudje vidijo v tem znak, da bo proti koncu zime zavladal še občuten mraz.

Naša država bo v kratkem pričela s kovanjem srebrnih novcev po 10 Din in 20 Din.

Pred kratkim se je potopila pri vojaških vajah neka angleška podmornica. Z njo je utonilo 55 mornarjev.

V Pragi je koncem januarja umrl dr. J. E. Scheiner, predsednik čekoslovaškega Sokola. Pokojnik je bil ena najodličnejših sokolskih osebnosti. Na zadnji poti ga je spremljala nepregledna množica bratov Sokolov. Jugoslovensko odposlanstvo je vodil I. podstarosta E. Gangl. Med drugimi je poklonil umrlemu venec tudi naš vladar Aleksander I.

V Ameriki so pred kratkim postavili hišo iz papirja. Pri gradnji so potabili 65.000 izvodov dnevnikov in več tisoč rezij. Vnanje stene hiše sestojijo iz 215 plasti papirja in so namazane s firnežem radi odpornosti proti vlagi in dežju. Gradnja te hiše je trajala 8 let.

V Zmijanju pri Banji luki je umrl najstarejši mož Jugoslavije, 128 letni Vaso Šurban. Pokojnika so pokopali ob veliki udeležbi naroda.

V Indiji so preko reke Indusa zgradili velik jez. Gradili so ga osem let; zdaj pričakujejo, da bo voda namakala obrežna polja tam, kjer malokdaj dežuje.

Kakšno zimo imajo v Evropi? V Švici je povsod sneg. Na Poljskem imajo mesglo, v Franciji je pa že skoro pomlad. Tudi v Pirenejih je malo snega. Anglija komaj pozna sonce, južna polovica države kar plava v megli. Na Švedskem imajo toplejše vreme kakor v Nemčiji. Na Grškem pa vlada letos precejšen mraz.

Glavno mesto Rumunije je Bukarešta, ki šteje po največjem štetju 631.000 prebivalcev. Mesto je zelo lepo, ker je zidano skoraj čisto po novodobnih načrtih. Hiš je v Rumuniji 3 milijone in pol. Na vsako hišo pride povprečno 5 oseb.

V londonskem živalskem vrtu imajo želvo, ki jo cenijo na 300 let. Nemški učejnjaki so mnenja, da dosežejo želve največjo starost izmed vseh živali.

Iz New Yorka poročajo, da je izbruh ognjenikov Acatanango in Fuego, združen s potresom, napol razrušil glavno mesto Guatemale in še par drugih mest.

Po največjem ljudskem štetju ima danes Kitajska 474 milijonov 787.000 prebivalcev. Znano je, da se vršijo sedaj ljuti boji med to državo in Japonsko.

Iz Maroka v Afriki poročajo, da so se tamkaj pojavili roji rdečkastih kobilic, ki bodo uničile ves pridelek, če jih ne pokončajo ob pravem času. Kobilice so prišle iz Mavretanije in letijo proti gorovju Atlasu.

V Londonu se je pojavila španska bolezen, ki je zahtevala že mnogo žrtev. Angleške bolnice so prenapolnjene; pisarne, uradi in šole pa delajo v skrčenem obsegu.

Iz neke mošeje (turške cerkve) v Jeruzalemu je izginil rokopis korana (turškega sv. pisma), ki ga cenijo na približno 4 milijone dinarjev. Rokopis je star 800 let ter je največja dragocenost turške vere.

Zaradi neprestanih viharjev in deževja se je obrežje Panamskega prekopa tako omehčalo, da so morali — prvič odkar obstoja — iz varnostnih razlogov zapreti kanal in prekiniti vsak promet po njem.

V Ambronayu na Južnem Francoskem je umrl v starosti 68 let Anthelme Balmonet, ki ga smatrajo za izumitelja moderne dvokolesa (bicikla).